GRADUALE

AD USUM
SACRI ORDINIS
CARTUSIENSIS

CURA ET JUSSU

REVERENDI PATRIS DOMNI MICHAELIS

CORRECTUM ET IMPRESSUM

CARTUSIÆ SANCTÆ MARIÆ DE PRATIS

SUMPTIBUS MAJORIS CARTUSIÆ

M DCCC XCVII

GRADUALE

CARTUSIENSE

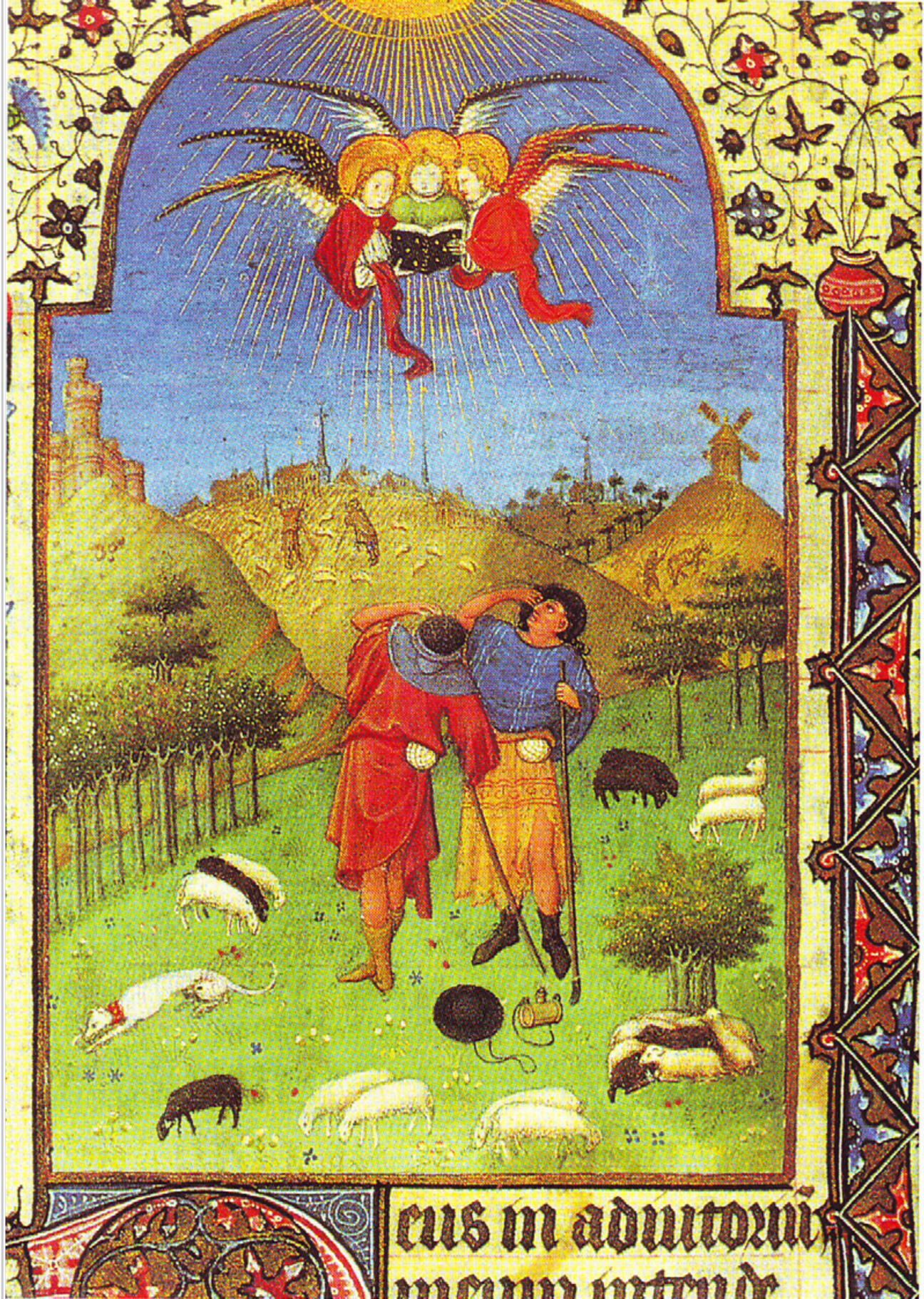
eus in adiutoriū
meum intende

Advent

Introitus

Tot U heb ik mijn ziel verheven,
mijn God, op U vertrouw ik,
wil mij niet teleurstellen
en laat mijn vijanden
mij niet uitlachen,
want allen die verwachtingsvol
naar U uitzien
zullen niet te schande worden.

Wijs nij uw wegen, Heer,
en maak mij uw paden bekend.

Responsorium

Alwie U verwacht, Heer,
zal niet beschaamd worden.
Wijs mij uw wegen, Heer,
en maak mij uw paden bekend.

Alleluia

Betoon ons, Heer, uw barmhartigheid
en schenk ons uw heil. Alleluia.

Offertorium

Tot U heb ik mijn ziel verheven,
mijn God, op U vertrouw ik,
wil mij niet teleurstellen
en laat mijn vijanden
mij niet uitlachen,
want allen die verwachtingsvol
naar U uitzien
zullen niet te schande worden.

Communio

De Heer zal welwillendheid schenken
en onze aarde zal haar vruchten voortbrengen.

Respon-
sorium. U Niver- si qui te ex-
pectant non confundentur, Domine.
℣. Vias tuas, Domine,
notas fac
mi- hi, et se- mitas tu-
as e- do-ce me.

A L- le- lu- ia.
℣. Ostende nobis, Do- mine, mise-
ricordiam tu- am, et salutare
tu- um
da no- bis.

Offer-
torium.

AD te,

Domi- ne, le-vavi a- nimã meam;

Deus meus, in te confi- do non eru-bescã;

neque ir- ri-de-ant me inimici me- i; et-

e-nim u-niversi qui te expectant non

confun- den-tur.

Com-
munio.

DOmi-

nùs dabit benignita- tem, et terra

nostra da- bit fru-ctum su-um.

Het witte licht

In de ijle vrieslucht waaieren kleine rookwolkjes uiteen boven de verstilde Certosa. Een dun laagje poedersneeuw ligt op de wijde takken van de Atlasceder, die midden in het claustrum staat. Het is Kerstnacht.
Het enkeltonige luiden, dat helder weerkaatst tegen de wanden van de bergen, roept alle monniken samen. Als lichtgevende schimmen in de nacht gaan zij door de open kloostergangen op weg naar het hart van hun samenwoning. De kleine lichten worden aangedaan, op één lange altijd eendere toon wordt het nachtofficie ingezet. Iedere nacht staan zij hier en zingen zij de Metten, het nachtelijk bidden van de Kerk, sober, zonder muziekbegeleiding, na iedere psalm weer een hogere toon zoekend, nadat zij vers na vers haast onmerkbaar enige tonen zijn gezakt. Geen dirigent, geen optreden, geen zingen om de schoonheid van de menselijke stem - alleen een bijna neuriënd inademen en uitademen van de woorden van God.
Wanneer het goddelijk werk is verricht en het midden van de scheppingsnacht nadert, staan de monniken op uit hun koorbanken. De lichten worden gedoofd, alleen het schijnsel van een kaars verlicht de ruimte. Dan knielen zij neer, hun kleed voor zich uit spreidend, en gaan zij op hun rechterzij liggen in het koor; steunend op hun elleboog, de linker- in de rechterhand gelegd, het hoofd ingekeerd in zichzelf. Hier is alleen maar stilte, aanbiddelijke stilte en rust in God. Dan staat een monnik op en ontsteekt lange rijen en kringen van kaarsen, die een lichtprocessie vormen rond het altaar. Als de klok twaalf uur slaat, kussen zij de aarde en staan zij op.
De openingszang van de Nachtmis wordt aangeheven 'De Heer heeft tot mij gezegd: mijn Zoon ben jij, heden heb ik je verwekt'.

Zij staan als beelden in de nacht geschaard rond de kribbe van de mensheid. De eenvoudige houten gezangen zijn hun kerstliederen. God baart zichzelf in hun geest en hun lichaam; na de geboorte van God voelen zij zich zwanger.
Als het goddelijk Jezus-leven met hen huiswaarts keert, knielen zij bij het binnenkomen neer in de 'Ave Maria', de eerste kamer van hun kluis. Midden op de wand, naast de eettafel, hangt een Maria-ikoon.
Telkens als de Karthuizer-monnik zijn kluis verlaat -voor de conventsmis, de vespers, het nachtofficie- bidt hij op zijn bidstoel een Weesgegroet. Ook als hij zijn kluis weer binnenkomt. Het doet denken aan de man, die zijn vrouw groet als hij weggaat en weer thuiskomt. Voordat hij weer opstaat, kust hij de bidstoel, eigenlijk haar.
Hier staat ook zijn bed, een harde matras van maisstro waarin de knoesten nog voelbaar zijn waartussen hij zijn lichaam schikt. Dat doet niet zeer. Het doet wel denken aan de kribbe - de kribbe van tallozen in de wereld, groot en klein.
In de tweede kamer van zijn kluis, de eigenlijke cella, staat zijn grote bidstoel en koorstoel, zijn schrijftafel en boekenkast, zijn kachel. Hier hangen heiligen en geliefden aan de muur. Boven de bidstoel, waarop hij dagelijks vele uren geknield zijn gebeden zegt, hangt de gekruisigde Jezus. Of staat daar -zoals bij een van hen- een houten kruisbeeld: de levende lijdende Christus met geheven hoofd - opgeheven naar zijn Vader. Na jaren is het hout verkleurd. Het hoofd van Jezus, zijn borst en voeten zijn diep donkerbruin geworden - getekend door de kussen. Hier speelt zich het intieme leven af van de monnik, het liefdeleven tussen God en mens.
In deze nacht geurt alles naar geboorte. Buiten in de eigen tuin bloeit de kerstroos wit boven het taaie groene blad. De sterrenhemel hangt tussen de ommuring van zijn hof: schoot waaruit God vóór de morgenster zijn Zoon heeft voortgebracht in het heilig schitteren van alwat is.
Als de zon in de vroege morgen opwaarts rijst, eerstgeborene van de nieuwe schepping, vieren de monniken in de Dagmis het Licht. Hun kerstzang heeft nu een eigen gloed. In stille vertedering zingen zij 'Puer natus est' 'Een kind is ons geboren, een Zoon is ons geschonken: een mantel van liefde is over zijn schouders gelegd - Engel van het grote Weten wordt hij genoemd'. Eenstemmig koor, samenklank met alle koren over de aarde, waar de geboorte van het eeuwig Licht wordt gevierd. Deze dag wordt geheel in stilte en eenzaamheid doorgebracht. De maaltijd wordt thuisbezorgd. De mens zwijgt - God spreekt vandaag. De een blijft in zijn eigen stilte - de ander zingt 'Nu zijt wellekome', als een lied van welkom in de eigen woning. De een brandt een kaars - de ander staat wat dromerig bij zijn kerststalletje en laat het kleine heimwee toe naar het verleden. Maar als een wolk van licht stijgt er een gebed omhoog uit dit huis met zijn vele woningen: voor de velen die hen alleen maar liever werden door de jaren, voor alle eenzamen zonder God, voor de ontelbaren die ondergaan in een zee van leed.
Als de avond valt en de zon weer wegglijdt achter het gebergte, vult het dal zich met een onmetelijke stilte. Wat zij op zondag samen zingen, zingt nu een monnik zacht voor zichzelf alleen 'Salve Regina', zijn handen omarmend gevouwen rond de lieve vrouw die met hem samenwoont, Maria.
Alleen bij de Karthuizer-monniken ontbreekt in deze lofzang het woord 'moeder'. Zij bezingen Maria als vrouw... het vrouwelijke van God. Als dan verderop in deze lofzang 'Jezus' wordt genoemd, voegen zij (en weer als enigen) het woordje 'lieveling' toe. Kerstmis bij de Karthuizers: een stille nacht en een stille dag, waarin de eeuwigheid zingt van vrede op aarde... als een gelukwens voor alle tijden. 'Soli Deo' - 'voor God alleen' een hele Kerstmisviering lang.

LAUS DEO

VIRGINIQUE MATRI

Kerstmis

Introitus

Een kind is ons geboren
en een zoon is ons geschonken :
zijn heerschappij is
op zijn schouders gelegd -
en zijn naam zal genoemd worden
Engel van de grote wijsheid.

Zingt de Heer een nieuw gezang
want wonderen heeft hij gedaan.

Responsorium

Alle uiteinden van de aarde
hebben het heil van onze God gezien.
Juicht voor God heel de aarde.
De Heer heeft zijn heil doen kennen -
voor het aanschijn van de volken
heeft Hij zijn gerechtigheid geopenbaard.

Alleluia

De geheiligde dag is voor ons opgelicht :
komt volkeren en aanbidt de Heer,
want vandaag is er een groot licht
op de aarde neergedaald.

Offertorium

U behoren de hemelen en van U is de aarde :
het aardrijk en heel zijn volheid
hebt U gegrondvest. Gerechtigheid en
eerlijkheid zijn de grondvesten van uw troon.

Communio

Alle uiteinden van de aarde
hebben het heil van onze God gezien.

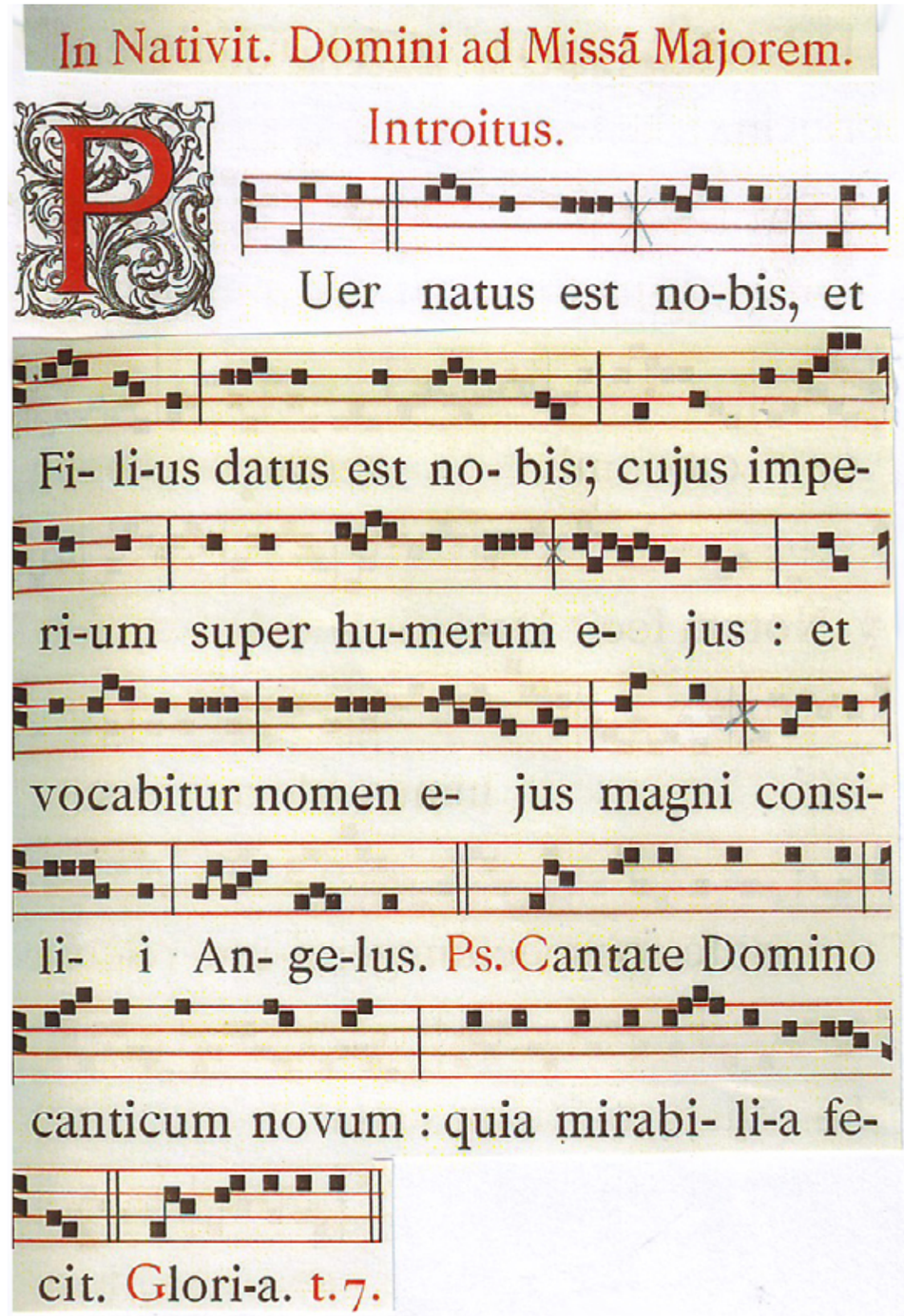

Respon-
sorium

Ide-
runt om- nes fi-nes ter-ræ salu-
ta- re De- i nostri : jubilate De-
o, om- nis terra.

℣. Notum fecit Do-
minus saluta- re su-
um : ante conspectum genti-um re- ve-
la- vit justi- ti-am suam.

A L-lelu-ia.

℣. Di- es sanctificatus illuxit no-
bis : ve- nite,
gentes, et adorate Dominum : quia ho-
di- e descendit lux ma-
gna super ter- ram.

Offer-
torium.

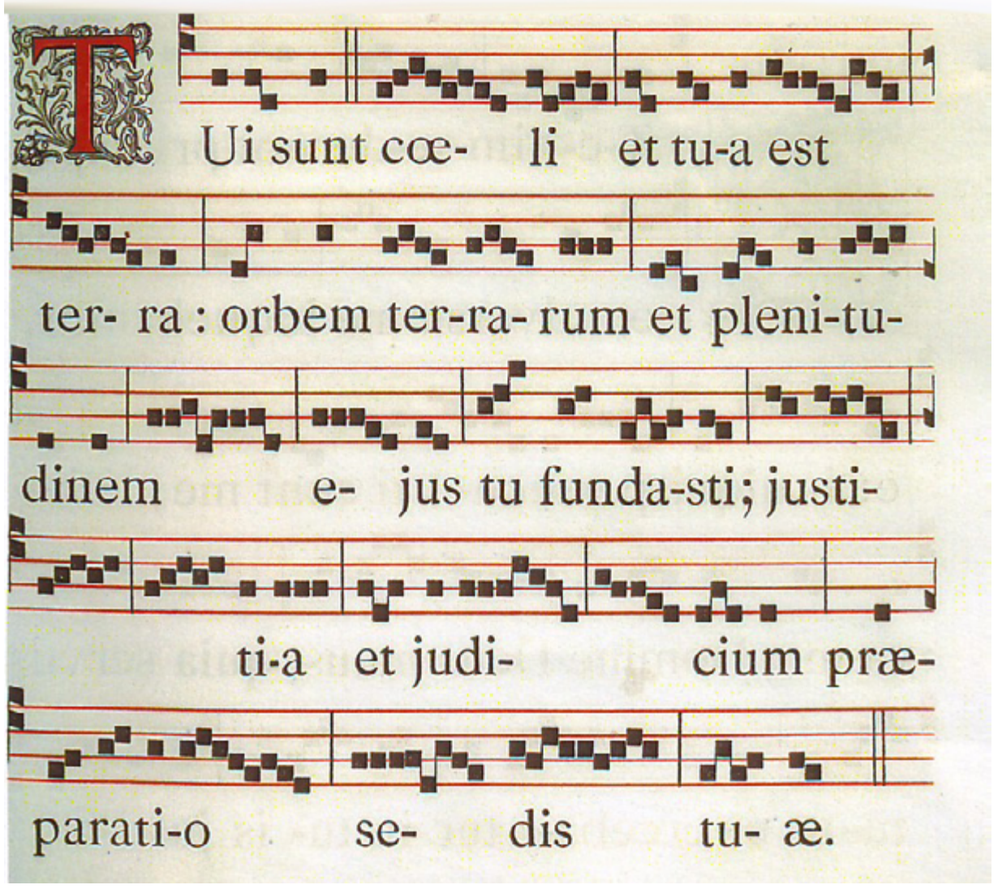

Com-
munio.

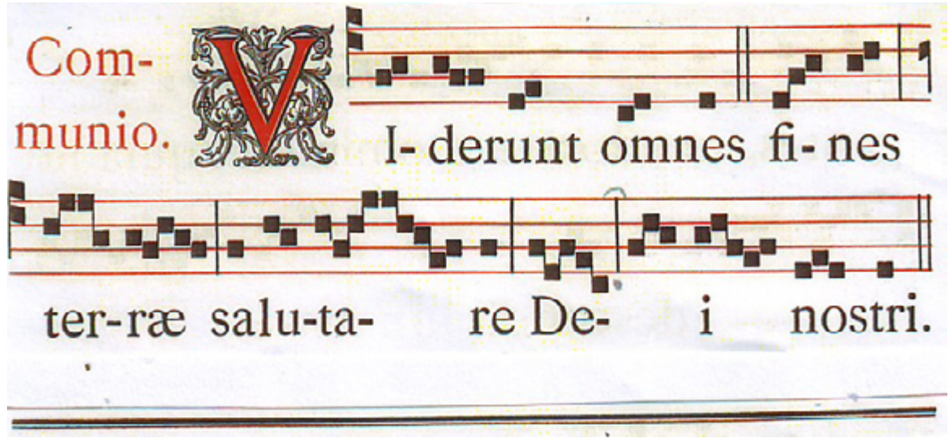

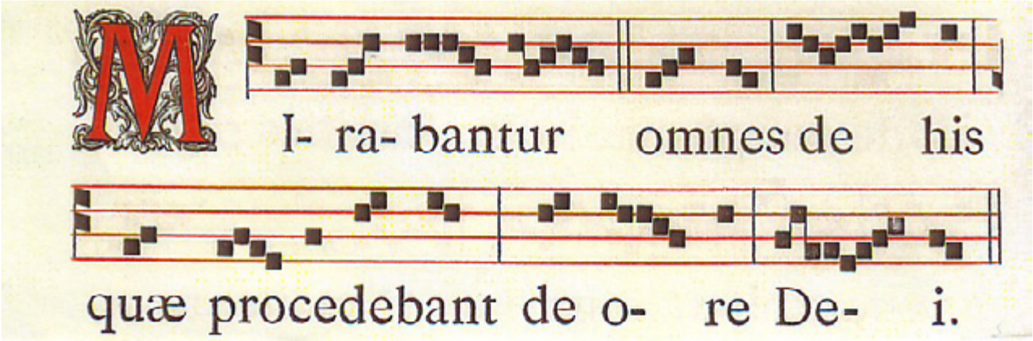
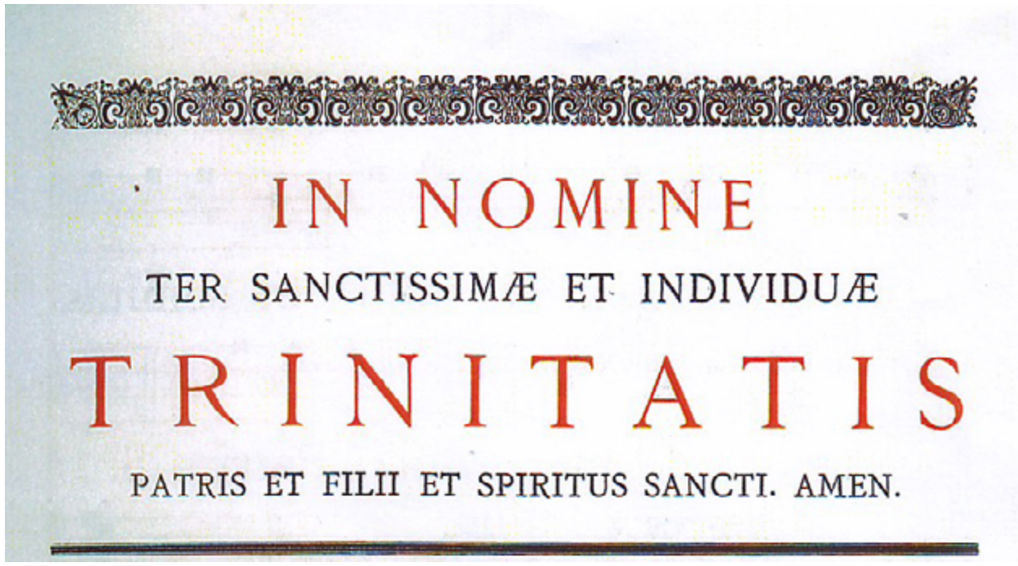
Stomverbaasd waren allen
om wat er allemaal
voortkwam uit
de mond van God